

Uppt. av Olga Pryg:
 augusti 1918.
 efter Otto Rydberg
 (82 år)

Anmärkingar:

Vadstena: fiskeläge.

i Pryg
 n. mör. Rydberg sten.

Skogstijyna och skomakaren.

På 1700-talet levde det en skomakare här nere i Vadstena, som var givän med en fuling till skogstijyna. En gång bad hon honom göra henne ett par skor, så skulle han i gengäld få den gåvan, att allt vad han ville skjuta, det skulle han råka, när han än riktade.

Skomakaren gjorde skorna, men han gjorde dem mycket stora.

När han tröt sina vinn platser att mötas på, när där var skogstijyna, när skomakaren kom med skorna. Skogstijyna blev mycket glad, för hon var berfota. Hon stack bägge fötterna i en sko. "Här du, fru," sade hon, "jag tror

Uppt. av

Anmärkingar:

efter

Skogstyggen och skomakaren, forts.

i

ja, han ha bägge fötterna i en skor." Då narrade skomakaren henne att springa till skon, så hon inte kunde springa, och så tog han mål på henne med hässan.

Se, skomakarens hustru tyckte inte om att han var grov med ett troll, och nu tänkte han, att han skulle bli av med stygget.

"Käre du gubbe," drog trollet, "skjut mig inte!" Men han laddas inte på något utan sköt av skottet uppi granskata (grontagarna). Och som hon jätr hade lovat honom, så rådde det som han ville, och han sköt ihjäl henne.

Uppt. av *Olof Korf*
 augusti 1918.
 efter *Maria Johansson.*
 (80 år)
 i *Ljunghus.*
 n. n. n. *Pyttby sken.*

Anmärkingar:

Skogstjyva och fiskaren i Ljunghus.

En fiskare i Ljunghus skulle en kväll ut och stöja (gustra) ål. Som han kom ner till stranden, så såg han en kvinna, som gick ute på vattnet. Så lade han sig stilla vid stranden och väntade. Längsen kom allt närmre och närmre, och till sist landade kvinnan helt nära och gick förbi honom utan att se honom.

Men var det så, att fiskaren brukade hålla sig till henne, men den kvinnan talade han inte till henne, utan steg upp och såg efter farkasten, som hade haft. Och då fick han se, att det var som en stor träklump.

Uppt. av

efter

i

Anmärkingar:

Skogstjyva och fiskaren
i djungeln, forts.

som hon satat gränske över. Då gick
han och lade sig vid stranden igen, och
när skogstjyva kom tillbaka laddas
han inte han sig henne och talade
inte till henne. Då blev hon vund,
och for ut på sjön igen, och just som
hon farit ut, blev det en förfärlig storm,
så fiskaren kom inte ut på sjön
på hela den natten.

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av Olga Mörf
 augusti 1918.
 efter Maria Johansson
 (80 år)
 i Ljunghus.
 N. Möre. Pyröns skv.

Anmärkingar:

Högstignen och Skärpingsbarn.

Det var en bonde i Skärpinge,
 som kom gärende i sällskap med en pige,
 som bar en bytta. De började det åska.
 "Fått bytta," sa bonden till pigan, "det är in-
 te bra att bära något, när det åskar." Och
 hon satte ner bytten. Medsamma
 hon gjort det, spang det som ett litet
 vörn från bytten och in vid gårdar-
 gården. Men knappt hade det kom-
 mit dit, så drog åskan ner här.

Uppt. av *Olof Brag*
 augusti 1918.
 efter *Otto Ryssberg*
 (82 år)

Anmärkingar:

i *Brag*
 i möte. *Ryssberg* sken.

Skogstippen och ålfiskaren.

Det var en fiskare i Jönköping, som skulle ut och stöje (gyntra) ål. När han kom ut, fiske han båten så mycken full med ål, så den knappt kunde rymma alla ålarna. Men så med ens för elden av brännjärnet för honom, och lockade, och då satte det i mid att storskratt utgå i skogen. Och när han fiske uttignade han bara tre små ålar kvar i båten. Det var skogstippen, som spelade honom det sprattlet.

Uppt. av Olga Prytz
 augusti 1918.
 efter Maria Johansson
 (80 år)
 Ljungnäs
 Ryssby sten.

Anmärkingar: Samma historia,
 utom inte meningen, av
 Einaras Pettersson, Espe-
 lunden, Skäggenäs.

m. m. ö. l.

Skogsknipta på Ekbacken.

I en stuga, som finns än idag, och
 som heter Ekbacken, var där en gång
 en kvinna, som satt på trappan och
 sydde. Då började det iska och regna,
 och då kom Skogsknipta farande
 ut ur skogen för att söka skydd i
 stugan. Men på trappan låg isen. Skogs-
 knipta kunde inte gå över stället
 utan ropade och bad: "Ja där sova,
 ja där sova, ja där sova!"

Det gjorde inte kvinnan, och då
 måste Skogsknipta vända tillbaka
 till skogen, men kneggt hade hon
 fått skogsbränt, så slog iskan
 ner och slog ihjäl henne.

Uppt. av *Olof Borg*
 augusti 1918.
 efter *Zacharias Pettersson*.
 (77 år)
 i *Esjölunden, Skaggenäs*.
 n. n. *Pyssöby* skn.

Anmärkingar:

Skagshuggarna och mjölgräsen.

En man skulle gå till kvarnen med en mjölgräs. Då när han gick genom skogen blev han i behov och satte sin gräs ifrån sig på en stubbe. När han hade gjort sina behov, så tog han gräsen igen, och gick vidare.

Men när han kom till kvarnen, då drog han det av ryggen på honom och skakvattade, och när han gick tillbaka, så stod hans mjölgräs på stubben, där han hade ställt den. Allt så när han gick och kommit på den brukade hela vägen, på Skagshuggarna, förstå sig.

Uppt. av *Oluf Borg*
 augusti 1918.
 efter *Oluf Rydberg*
 (82 år)

i *Aras*

M. M. *Rydberg sten.*

Anmärkingar:

Vadstena: fiskeläge.

Þroystingra och mannen, som gick till kyrkan.

Det var en man, som inte levde för så länge sen. Min mor kände honom. Han skulle gå till kyrkan en söndag, och när han gick genom skogen, blev han römmig och lade sig att sova i nagen vid Vadstena. Min far förvann han och ingen kunde ta rött på honom, fast man gick skuggig både söndag och måndag.

Man så nästa söndag, när folket kom i kyrkan, och det skulle hållas taik-
 välsignelse efter honom, då stod man på kyr-
 kagången, och visste inte om annat än att
 det var samma söndag, som han gått hem-
 från. Och de kunde inte få honom att tro
 annat, så länge han levde.

Småland

Uppt. av Olga Berg
augusti 1918.

efter Otto Rydberg
(82 år)

i Drag,
Rysby skn.
n Möre.

Anmärkingar: Prostén, som ut-
danskade historier be-
rättar om, uppges heta
Nils Jacob Hildenberg och
ha levat på 1800-talet.
förra hälft.

Fra prosthistorier.

I.

Prostén och äppletjuven.

Här i socknen bodde en gång
en prost, som var kunnig i litet av varje.
Han hade sex torpare, och de gick på dags-
verken hos honom.

En dag om hösten sade en av tor-
parna till sin hustru: "Det upp en bra säck
åt mej till kväll." - "Du ska du me den te
då?" sa gumman. "Jag ska upp och plucka
äpplen i prostens trädgård," sa torparen,
det har bläst ner så oerständligt med frukt,
så det är synd och skam att prostén ska ha
allt ensam."

Men gumman förbräddde honom.

Uppt. av

Anmärkingar:

efter

i

och höll honom för att det var orätt, "och tänk, om han fick så dej!" sa hon. "Ansj, sa torparen, kl. 11 är där så tyst och lugnt uppe så det har ingen fara." Och gumman var beringen att ta reda på säcken åt honom.

På kvällen gick torparen upp till prästgården och pluckade säcken full med äpplen, och så lyfte hon säcken på ryggen och skulle gå hem igen. Men när steg kom han, så var det stöps, han blev rent som fastvaren. Han kunde flytta säcken från den ena axeln till den andra, men inte sätta ner den. Han blev så trött i ryggen men inte kunde han sätta sig ner eller gå ifrån platsen där han stod.

Så fick han stå ända till 3 på morgnen. Då kom prästen ner i brädgården.

Uppt. av

Anmärkingar:

efter

i

den i lång rock och röd mössa, och han hälsade och var så vänlig. "Se, står du här, Jens Anders," sa han, "du har visst gjort ett gott arbete, du. Men sätt nu säcken, det blir ju tröttsamt att stå så." Och då kunde torparen sätta sin säcken, och han bad prosten om förlåtelse, men prosten var så illmuring och luddas om någonting. "Du är väl trött, du, Jens Anders," sa han, "gåsk hem du och vil dig till klockan 7" — för de andra skulle börja klockan 4, — "och då ska du gå upp i köket först och ha dig en god frukost och en redig sup." —

Men torparen gick till arbetet som vanligt, så trött han var. När då klockan blev 7, så kom prostens pige ner och kallade

Uppt. av

Anmärkingar:

efter

i

på honom, att han skulle ha frukost. De kamraterna blev avundsjuka och undrade vad som menades med det.

Men när det blev kväll, kallade prästen på rättaren där, och sade åt honom, så alla hörde det: "Sök nu du upp Jens Anders i trädgården och bjälps honom med en säck han har där." Och så gick torparen nästan med alla äggslar med sig hem.

II.

När den prästen först kom till Ryrsby, så bestämde han, att någon, som inte kunde läsa, skulle undfa Herrns heliga nattvard. På den tiden fanns i fattigstova tre pojkar, som hette Brita, alla tre, och de kallades efter ålder för

Uppt. av

Anmärkningar:

efter

i

Stor-Brita, Malla-Brita och Lill-Brita.
 Stor-Brita och Malla-Brita kunde läsa, men
 inte Lill-Brita, och hon röjde öron att hon
 fördamskull inte skulle få gå till natt-
 skola.

Men där var några pojkar, som tänk-
 te, att de skulle spela prosten ett spratt,
 och de sade åt Lill-Brita, att hon nog skulle
 sligga igenom om hon bara lät dem läsa hem-
 me läsa. Och så lärde de henne om hon
 skulle säga, när prosten frågade henne.

När nu prosten kom och skulle
 förhöra Lill-Brita, så sa han åt henne:
 "Hä du kan väl inte läsa, Lill-Brita?" —
 "End säger prosten, ja men kan jag så," sa
 Lill-Brita. Prosten blev ju förvånad. "Får
 jag höra då," sa han.

"Herre, Herre, Herre min,
nygra' bare skulden din.

Det skulle inte vare så.

Det skulle vare en loen (luden) lapp
nygra'";

läste herr-Brita. Prosten skrockade, och
hela församlingen skrockade. "Hur kan
här det dig det?" frågade prosten. "Gud
signe prästen," sa herr-Brita, "det kan
de gjort."

Men herr-Brita slapp igenom.

Uppt. av Olga Borg
augusti 1918

efter Otto Rydberg
(82 år)

i Drags,
N. mör. Rydberg skn.

Anmärkingar: Medd. burt
historien av sin mor, "och
hon lo' den för mig, och så har
jag gjort, och så berättas jag
den. Men aldrig för har jag
talt om den för någon."

På havets botten.

Nag för det finns boningsplatser
på havets botten, och trädgårdar och tråk
och folk också. Men det är länge nu sen
man såg några därifrån.

Det var en gång två skutor,
som gick till Lissabon. De hade träboit
och salt hem, och de gick en resa på året.
Det var skutor med en 25 personers be-
sättning.

En gång hade de nå varit i Lissabon
med trä, och hämtat salt, och var på
väg hem igen. När de seglat ett par dagar
god vind, så blev det med ena rakt stilt,

Uppt. av

Anmärkingar:

efter

i

och där låg skuta och kunde inte komma
vidare. En dag vill njötta middagstiden
se kaptenen till kocken: "Ställ fram maten,
och jag tar vedet själv." Och de gick in
och ut, och nu skulle kocken gå för ut
och hämta vatten för att rätta diske-
ratten. Som han då kom för ut, fick han
se en liten gubbe, som gick där och synade
ankartåg och domingar. Han gick tillbaka
och sa till de andra: "Vet ni, präster; där är en
liten gubbe, som går fram i färan och synar
ankartågen." — "Åh, du pralar," sa de, men de
gick fram och stötte se.

När den lille gubben mötte
honom sålde han trygghet och bered-
het, och sa, att han ville tala med kapte-
nen. "Ja, varsego och gå till kajuta," sa han,

LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESSAMLING.

Uppt. av

Anmärkningar:

efter

i

och han gick ned och knackade på dörren,
"nå'n vill tale me kapten," sa han. Kapten
kom ut och hälsade på den lille gubben.
"Jag skulle ha å få köpa tre tunnor salt,
sa gubben. — "Ja, det går gott för mig."

Nu hade han antagat skuta och han
kallade upp folket och sa åt dem, att
väga upp tre tunnor salt. När det var gjort
så frågade han: "Var ska vi slä't?" — "Ör-
relingen," sa gubben. "De är vi gott du får
tre tunnor till," sa kapten. — "Ja, får ja't,
så ska ja betala't," sa gubben, "ovvare
pengar har ja inte, men äde så du går me
när, så ska du nog få betalt." — "Nä, de
har ja inte, ja går alri å skuta. Men ja
har en styrman, som är en lustig karre, han
går nog med," sa kapten. Ja, han gick

Uppt. av

Anmärkningar:

efter

i

med mig, och inte en våt kvind fick han på kroppen, fast de kom ändå ner på havets botten.

Ridt mig, där fastsatt låg, var där ett fint ställe. Styrman fick gå in med gubben, och där blev han ljuten på en fin middag med mycket mat och drickesvaror. Och gubben hade tre döttrar och de var rent galna efter styrman och ville han skulle storma hos dem.

Men han sa, att nu kunde han inte, men till våren skulle han komma igen. "Du kommer igen när du vill," sa gubben. "Jag går åt dissen och handlar en gång i månaden. Likant sejla nu står är du hemma på en 5 - 6 dag, och så ska du göra två resor i år."

Uppt. av

Anmärkningar:

efter

i

Så lät han styrman gå i ryggen, och som han sagt, så reglade de honom på 5-6 dagar. Men nästa resa blev styrman i land, och när skutorna så kom till det stället där de råkat den lille gubben, så kom han där igen och ville ha styrman. "Ja, han ble sjuk", sa kapten.

Nu hade gubben en pråm under armen och han frågade kapten, var han skulle sitta den, för det var betoningen för saltet. "Sätt en på stövluckan", sa kapten, och så kallade han på en av folkat, som skulle bära bort pråmen. Men en kom för att ta den, men han orkade inte lyfta den, och där kom två och fyra, och de fick bära den på en stoke

Men den frömmaste tog jönsen och bar
den dit kapten ville ha den. En skildes
de, och kapten fick god vind hem igen.

Men i jönsen var mycket
egendom. Styrman och kapten delade
det sig emellan, och styrman bygg-
de hus i Stockholm, och kapten stora
herrgårdar, och de hade mig för
alla sina dagar.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppt. av Olga Prytz,
augusti 1918.
efter Otto Ryssberg
(82 år)

Anmärkingar:

Samma historia (fragm.)
av Olaus Lorentzen, Boda,
Ekäggenäs.

i Drag
Ryssberg sten.
N. Möre.

Dragstomten.

Det var en man, som hade varit och kömt
lat julekost och skulle gå hem genom
skogen. Där mötte han en liten gubbe
med grå kläder, röd huva och långt,
vitt skägg. Gubben talte honom till,
och frågade honom om allt möjligt och
till sist frågade han efter hustru hans.
Men då blev mannen arg och sa: "Va far
ska du med min hustru?" Då försvann
gubben, men mannen blev vill, och
hittade inte ut ur skogen på länge.